

SESSION 2022

**AGREGATION
CONCOURS EXTERNE**

Section : LANGUES DE FRANCE

Option : BASQUE

COMMENTAIRE EN BASQUE

Durée : 7 heures

L'usage de tout ouvrage de référence, de tout dictionnaire et de tout matériel électronique (y compris la calculatrice) est rigoureusement interdit.

Si vous repérez ce qui vous semble être une erreur d'énoncé, vous devez le signaler très lisiblement sur votre copie, en proposer la correction et poursuivre l'épreuve en conséquence. De même, si cela vous conduit à formuler une ou plusieurs hypothèses, vous devez la (ou les) mentionner explicitement.

NB : Conformément au principe d'anonymat, votre copie ne doit comporter aucun signe distinctif, tel que nom, signature, origine, etc. Si le travail qui vous est demandé consiste notamment en la rédaction d'un projet ou d'une note, vous devrez impérativement vous abstenir de la signer ou de l'identifier.

Tournez la page S.V.P.

A

INFORMATION AUX CANDIDATS

Vous trouverez ci-après les codes nécessaires vous permettant de compléter les rubriques figurant en en-tête de votre copie.

Ces codes doivent être reportés sur chacune des copies que vous remettrez.

Concours	Section/option	Epreuve	Matière
EAE	0440A	102	7924

Vous proposerez un commentaire littéraire de cet extrait :

ETXAHUN: *(Sartzen da kopeta ilhun, elheak labur).* Jainkoak gab'on!..

ENGRAZI: Bai zuri ere!.. Jes!.. Zoin laster egin duzun itzulia!..

ETXAHUN: Bertz'aldiz lasterrago egingen dut... Batere ez baitut gehiago egingen...

ENGRAZI: Zer erran nahi duzu?... Zer gertatu zaitzu?

ETXAHUN: ... Phitsik ez... Phitsik... *(Orroaz koleran)* Aski badut... Konprenitzen duzu, aski badut jendeak nitaz dituen solasez... Etxahun ezdeusa, Etxahun mandila... Etxahunek ez du nehor egundaino saldu... nehor ez du phitsik ebatsi... Etxahunek ez du faltarik afera hortan... Jainkoaren gizonak, aphezak bederen dagotzila ixilik... «Orai ere zu, Etxahun!... » «Orai ere»... Hori zen, erretorak eni emaiteko solasa?... Denak, bethi eta bethi gero, Etxahunen gain... *(Eztitzen da).* Ekazu othoi zerbait edateko... *(Ohartzen da Egiaphalek utzirikako botoila eta basoari)*... Norbait izan duzu hemen?

ENGRAZI: Norbait?... Ez... Nihor.

ETXAHUN: Hum...Eta baso eta botoila hau?

ENGRAZI: Hu... Ni nintzen egarritua...

ETXAHUN: Zuk ez duzu arnorik edaten!

ENGRAZI: Ba, hori... Hola gertatu da... Ez bainien bertzerik eskupean... Zaude... emaiten dautzut baso garbi bat.

(Basoa kentzen du bertze garbi batez ordaintzeko)

ETXAHUN: Zuk ibilia bada, uzten ahal duzu ba baso bera har... *(Ixilik, duda tzar batez hartua, emazteari begi ezkinez behatuz, Etxahunek bere burua zerbitzatzan du eta edaten... Leiho arrabots bat entzuten da haurren ganbaratik, eta Etxahunen seme ttipia, oihuz ikaretan, agertzen da ganbarako atetik.)*

SEME: Aita!... Ama!... Norbaitek jauzi egin du gure ganbarako leihotik... Ba, gizon bat... gizon bat zen...

ENGRAZI: Hago ixilik, mutikoa... Amets egin duk!... Haugi hunarat, oherat...

SEME: *(Nigarrez)* Ez dut ez amets egin... Ikusi dut ba... Egiaphal bezalako gizon bat zen... Ikusi dut ba...

(Ama semearekin ganbararat sartzen da.

Etxahun badoa kanporat behatzerat,

lehenik sukaldeko leihotik, gero atetik...

Hitzik erran gabe, kexu izigarri batean jartzen da.

Emaztea berriz agertzean, bortizki jazartzen zaio).

ETXAHUN: Nor zen, leihotik ihesi joan den gizon hori... He! nor zen?

ENGRAZI: Nik zer dakit?

ETXAHUN: Egiaphal zen hori... Zuek biak, ni han kofesatzerat joan-eta, hemen elgarrekin egon zirezte... Bethi aintzinat bizi zira, ni tronpatuz!...

ENGRAZI: Ez da egia.

ETXAHUN: Zer ez dela egia? Norentzat zinituen beraz jaliak baso eta botoila hauk ! *(Botoila eskuan harturik, badoa emazteari buruz, hortaz jo nahi balu bezala.)* Norentzat?... Errazu egia!

(Engrazi, oihu batean, kaderarat erortzen da erdi flakatua).

ETXAHUN: (*Bera*) Ha, hi, Etxahun, nongo zorte madarikatuaz joa bizi haiz ba munduan? (*Botoila pausatzen du*)... Ez dut ba izigarrikeriarik galdatzen... Bakarrik bakean eta lanean bizitzea ene familian!... Eta horra ene biziko laguna... Horra zertan dudan. Ez nau bakarrik sartzen, bainan ene etxean berean, ene gauzez du ene etsaia hazten!

(*Kadera bat han harat pusakoan botatzen du...
Jartzen da eta nigarrez hasten. Berritz xutiturik,
hurbiltzen zaio emazteari. Hau bere baitaratua da*).

Bainan, nik zer egin dautzut zuri, zuk ni hola saltzeko?... Ezkondu bagira ezkondu, bethi zuri leial egon naiz... Ez dituguia hor gure haurrak!.. Orhoit zaitte elgarrekin pasatu oren goxoez... Zertan huts egin dautzut? Zer arregura duzu nitaz

(*Engrazi hasperenka, batere arraposturik eman gabe*).

Guk, urus behar ginuke, urus biek, gure familia eta ontasunekin... Phitsiren eskasiarik ez dugu, phitsiren... Xuxen ibiltzea, hura dautzut bakarrik galdatzen... Bertze guziak izanik ere, gaizki ibiltzen bazira, denek eskas izanen dituzu, denek... Ba zuk, eta ba zorigaitzez nik ere zurekin... Eta baten hutsak denek pekatzen baitituzte familian...

(*Engrazi, bethi hasperenka*)

Bainan berriz ere, zer arregura duzu eni egiteko?... Zer? Mintza zaitel!... Errazu zerbait!... Zertako, egun azkenik, tronpatu nauzu harekin?... Egun azkenik!...

ENGRAZI: (*Ahapatik*) Ez da egia... Ez zaitut tronpatu

ETXAHUN: Ez tronpatu... Hum, zer kopeta!... Ez tronpatu... Hitzartuak zinezten aintzinetik... Bazinakiten noiz elgarretara... Ba, eta noiz?... Etxahun kofesatzerat joan den denboran... Ez dik debruak gaizki irri egiten... Ha, konprenitzen dut orai zertako nahi ninduzun kofesatzerat igorri!... Zertako zinen urus ni kofesatzerat joaiteaz... Orai, denak argi dira ene izpirituan!... Ez ene arimaz urrikalduz, bainan ni zure sahetsetik urundu beharrez!... Zer barnea!...

ENGRAZI: Ez da egia!...

ETXAHUN: (*Kolera botz batekin*) Bon..., bainan afera hunek aski iraun du... Hunek behar du noizbait bururatu... Azken aldiak ez nuen erreusitu, bainan oraikoan ez dut huts eginen... aski seguretik apailatuko bainaiz... (*Kartuxiera gerrian ezartzen du*)... Askiz seguretik eta behar den tokian. (*Harma hartzen du*) Azkenean jin duk hire eguna, Etxahun... Ahantzterat bezala abiatua hintzen egin zukana... Ahantz, barka... egitate ederrak, bainan ahulak... Nere ahuleziaz baliatu haiz, Egiaphal... Bainan orai, fini, fini... Mendekio eta gaztiguaren tenora jina duk.

ENGRAZI: (*Hari buruz joanez*) ...Otoi, harma hori... harma hori... Oroit zaitte zure hurrez!

ETXAHUN: (*Emaztea baztertuz*) Ene hurrez!... Zuri da horren eni erraitea... Zuri!... Ene hurreri aita bat nahi diotet eman, eta ez biga.

JOANES: (*Sartzen da bien oihuen erdian*) Jes!... Zer duzue holako oihuetan! Norat abian haiz, hi, hire harma horrekin?

ETXAHUN: Askiz jasan ahal diot... Tenora jina duk ihizi nausituen ihizirat joaiteko... Etxahunek erakutsi gogo dik gizon baten biziak ez duela axolarik, bere

ohorean hunkitzen dutelarik,
JOANES: Jaun erretorari hiza jazarri gogo?... Bainan mutikoa, baduka burutik?
ENGRAZI: Ho, Joanes, ez zazula utz jalitzerat.
ETXAHUN: Gizonek ez badute egin nahi xuxentasunik enetzat, nihaurek eginen diat heien orde.
JOANES: Bainan, mutikoa, jaun erretora ez zauk hain gaizki mintzatu... Ihaure haiz asaldatu...
ETXAHUN: Gab'on. (*Jalitzen da.*)
ENGRAZI: (*Joanesi*) Ha, Joanes... Zoazi ondolik... krima bat egitera doha!...
JOANES: Bainan zer arrazoin eman du hola erretorari jazartzeko?
ENGRAZI: Erretora!... Erretora I... Ez dakit nik... Ez du ez harentzat deus... Egiaphalen hiltzerat abian da.
JOANES: Egiaphalen hiltzerat?
ENGRAZI: Ba... Jin delarik elizatik, Egiaphal hemen kausitu du... eta, Egiaphal, ganbarako leihotik ihesi joana da...
JOANES: Bon... Orai konprenitzen dut... Hori bertzerik da!... Aise zen holako errabian!... Orai konprenitzen dut.
ENGRAZI: Otoi zoazi laster ondolik!

Piarres Larzabal, *ETXAHUN* (1951), acte III, (scènes 2 et 3).